

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ayrımcılık ve ayrımcılığın en uç noktası olarak ırkçılık, çağımızın en önemli insan hakları sorunlarından birini oluşturmaktadır. Ayrımcılık, hayatın her alanında ve her düzeyde yaşanabilen, kimi zaman yaşayan ve yaşatanın farkında olduğu, kimi zaman da her iki tarafın da farkında olmadığı, türlü şekillerde yaşanabilmektedir. Bir insan hakları ihlali olarak insanlara ayrımcı muamele yapılması, ülkenin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi sistemlerinde üretilmiş temel insan hakları sözleşmeleriyle yasaklanmış olup, sözleşmeye taraf devlete, ayrımcılığın ve ırkçılığın önlenmesi için gerekli yasal ve idari bütün tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir. Ülkede son yıllarda; Kürtlere, Alevilere, Azınlıklara, kadınlara, farklı din, dil, kültür ve inançlara ve sığınmacılara yönelik tırmanışa geçen ırkçı, ayrımcı ve hoşgörüsüzlüğe dayanan söylem ve şiddet olaylarının varlığını önlemek, ayrımcılığın yarattığı/yaratacağı tahribatı ortadan kaldırmak ve nefret suçlarının tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

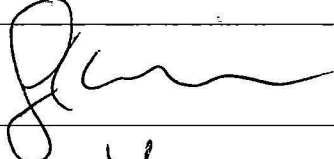
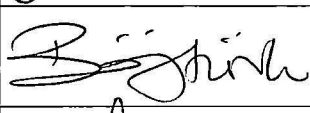
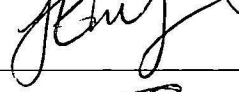
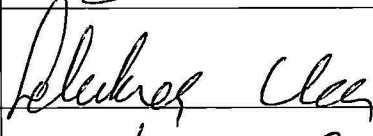
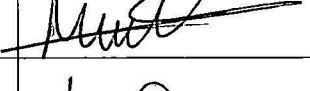
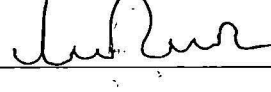
Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ne 1961 tarihinde taraf olmuş, sözleşmenin kapsamını genişleten 1967 tarihli New York Protokolü'ne de 1968 yılında katılmış, ancak Türkiye sözleşmeye taraf olurken, coğrafi sınırlama şerhi koymuş ve bu sınırlamayı günümüze kadar da muhafaza etmiştir. Türkiye, Sözleşmeye coğrafi sınırlama ile taraf olan tek Avrupa Konseyi ülkesidir. Türkiye'deki geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı 23 Temmuz 2021 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 6 bin 484 kişi artarak toplam 3 milyon 690 bin 896 kişi oldu. Bu kişilerin 1 milyon 774 bin 520'si (%48) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturuyor. 0-18 yaş arası çocukların ve kadınların toplam sayısı ise 2 milyon 627 bin 824 kişi. (%71,2). Türkiye'ye sığınanlara coğrafi ayırım yapmadan etkin bir uluslararası koruma imkânı sunmalıdır. Türkiye'nin sözleşmeye coğrafi kısıtlama ile taraf olması, Avrupa Konseyi üye ülkeleri dışından gelip Türkiye'ye sığınanlara mülteci statüsü tanımayacağı anlamına gelmektedir. Türkiye sözleşme hükümlerine göre mülteci statüsü alabilecek Avrupalı olmayan kişileri iç hukuktaki düzenlemelerle "şartlı mülteci" olarak tanımlamakta ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar süreli bir koruma sağlamaktadır. Şiddet olaylarının ve ayrımcılığın önlenmesi amacıyla ülkede bulunan sığınmacıların "şartlı mülteci" statüsüne son verilerek mülteci statüsü verilmesi gereklilik arz etmektedir.

Ülkede, önceki dönemlerde de kabul edilmiş olmakla birlikte, Avrupa Birliği (AB) tam üyelik sürecinde gerek Birleşmiş Milletler (BM) gerek Avrupa Konseyi (AK) gerekse de AB düzeyinde çok sayıda insan hakları sözleşmesi ve belgesine taraf olmuştur. Bu sözleşmelerin bir kısmı, doğrudan ırkçılık ve ayrımcılıkla ilgili olduğu gibi (BM Her Türlü Irk Ayrımcılığının Önlenmesi ve BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmeleri), sözleşmelerin hepsinde ayrımcılığın önlenmesiyle ilgili hükümler bulunmaktadır. Bunun anlamı, ülkenin taraf olduğu sözleşmelerde güvence altına alınmış hakların korunması ve gerçekleşmesinin sağlanması için yasal, idari ve uygulamaya yönelik bütün önlemleri almakla yükümlü olduğudur. Ayrımcılık yasağı, temel insan hakları sözleşmelerinin hepsinde yer almakla birlikte, bu sözleşmelerde bir ayrımcılık tanımı yapılmamakta, kimlere ayrımcı muamele yapılamayacağı sıralanmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde (İHEB, 1948) ayrımcılık yasağı, “Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayrım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir” (madde 2/1) şeklinde yer almaktadır. Ayrımcılık yasağı, Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi (1966) ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesinde (1966) de aynı ifadelerle tekrarlanmıştır. Doğrudan ayrımcılık üzerine yapılmış insan hakları sözleşmeleri olan Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (1965) ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinde (1979) ise, “ırk ayrımcılığı” ve “kadın olmaya dayalı ayrımcılık” tan ne anlaşıldığı daha açık olarak yer almıştır. Ülkede son yıllarda tırmanışa geçen ırkçı, ayrımcı ve hoşgörüsüzlüğe dayanan söylem ve şiddet olaylarının varlığını önlemek, amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
4	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SAİT DEDE	HAKKARİ	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	FELEKNAS UCA	BATMAN	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	